

वासनाคน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มันอยู่ที่อำนาจวาสนาไง อำนาจวาสนาของคนไม่เหมือนกัน สมบัติอย่างอื่น เห็นไหม เขามีแล้วเขายังหายได้สูญหายได้ อำนาจวาสนาบารมีของแต่ละบุคคลนี้ไม่เหมือนกัน อำนาจวาสนานี้มันต้องสะสมมา ถ้าอำนาจวาสนาของคนไม่เหมือนกัน มันถึงจะทำอะไรไม่เหมือนกัน มันถึงว่าเรามาทำบุญกุศล อดส่ำห่มกัณฑ์ มาเพื่ออะไร?

มาเพื่อสะสมของเรา จะบุญกุศลของเรา เราสะสมของเราเท่าไร มันเป็นสมบัติของเรา ถ้าเรามีบุญกุศลของเรา มันก็เป็นว่าเราจะอำนาจของเรา มันสะสมไปในหัวใจ หัวใจนั้นมันเป็นไปไง ถ้าไม่มีอำนาจวาสนา มันก็ทุกข์ๆ ยากๆ นั้นนะ ทำอะไรก็ไม่สมความปรารถนานะ ความปรารถนาของเราไม่สมประกอบหรอก มันต้องเป็นไปของมัน อำนาจวาสนามันเป็นอย่างนั้น เราถึงต้องสะสมของเราขึ้นมา

ทุกข์เป็นทุกข์ สุขเป็นสุข เวลามันทุกข์ขึ้นมา ทำไมเราเป็นทุกข์มาก? เวลาเราสุขขึ้นมา เวลามีความสุขขึ้นมา ความสุขหาได้จากที่ไหน?

ความสุขทุกคนถ้าไม่มีอำนาจวาสนา มันหาแหล่งที่ผิด ถ้าคนมีอำนาจวาสนา มันจะหาความสุขของตัวเองเจอนะ ความสุขของตัวเองหาได้ที่ไหน?

ความสุขของตัวเองหาได้ที่หัวใจ ถ้าหัวใจรู้จักหยุดรู้จักพอ มันจะมีความสุขขึ้นมา ถ้าหัวใจไม่รู้จักหยุดรู้จักพอนะ มันหามา มันเป็นเครื่องล่อทั้งหมด มันเป็นเหยื่อนะ เหยื่อใจ โมฆบุรุษตายเพราะลาภ โอ้หัวใจมันโง่นี้มันตายเพราะเหยื่อใจ สมบัติฟัสถานมันให้หาไป มันวิ่งเต้นผ่นกระโดดหาไป มันเป็นเครื่องอยู่อาศัยเท่านั้น มันจะเป็นเครื่องอยู่อาศัยที่ใช้ประโยชน์ดำรงชีวิตไป จะหาความสุขจากมันนี้ มันเป็นเครื่องล่อ

ขณะที่ล่อตัณหาความทะยานอยากอยู่มีนี่ มันมีความสุข มันมีความสุขเพราะอะไร? เพราะตัณหามันเสพ มันอยากจะทำมา มันหามันก็หามันไป พอหามา มันวิ่งแสวงหา เห็นใหม่ การแสวงหามันเพลินใจ สุขเพราะว่ามันโง่ มันเพลินของมัน มันก็ถึงมีความสุขของมัน เพราะมันโง่ มันไม่รู้ว่ามันนั้นจะเป็นที่พึงของมันได้

หามาแล้วนะ ถ้าหามาเป็นสมบัติดี มันก็เป็นสมบัติที่เราเครื่องอยู่อาศัย ถ้าหามาไม่ดี มันก็เป็นพิษเป็นภัยกับตัวเองอีก เห็นใหม่ เครื่องอยู่อาศัยแล้วเครื่องรักษา นี่หาความสุขในทางที่ว่าคนไม่มีอำนาจวาสนา มันอำนาจวาสนา มันถึงหัวใจนี้มันไม่ลุ่มลึกพอใจ ถ้าคนมีวาสนา หัวใจมันลุ่มลึกพอใจ มันเชื่อศาสนา เชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน พอพูดถึงเรื่องใจ คนจะร้องอึ่เลยนะ ใจเป็นนามธรรม ใจมองไม่เห็น แล้วมันจะเป็นความสุข มันจะไปหามาจากไหน?

สมบัติต่างหากที่มันลุ่มลึกได้ ที่มันจับต้องได้ เพชรนิลจินดาจับต้องได้ เราเสพได้ อันนี้ต่างหากที่มันจะเป็นความสุข เห็นใหม่ มันร้องอึ่เพราะอะไร? เพราะหัวใจมันไม่เปิด อำนาจวาสนามันไม่มี มันมองไม่ถึง

นี่ธรรมะมันลึกมาก ลึกจนเรามองไม่เห็น เห็นใหม่ กว้างขวางจนไม่มีขอบไม่มีเขต แล้วมันจับต้องไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติขึ้นมา ทาน ศีล ภาวนา เห็นใหม่ มีทาน มีศีล มีภาวนา แล้วจะมีการให้อภัยกัน มีกตัญญูกตเวที นี่ก็เหมือนกัน เรามีการกตัญญูกตเวที มันการแสดงออก อะไรมันแสดงออกล่ะ?

การแสดงออกมันแสดงออกจากใจ ลูกกับพ่อแม่ เห็นใหม่ ลูกบางคนเคารพพ่อแม่มาก รักพ่อแม่มาก ลูกบางคนนะ พ่อแม่ก็รักแต่ว่าพ่อแม่ มันเฉยๆ ความกตัญญูของใจ ใจมันนี่ออกมาด้วยความหยาบกับความละเอียด

คนละเอียดอ่อนมากนะ มีความประณีตมาก รักพ่อรักแม่นะ อุตส่าห์หาของให้พ่อให้แม่ได้ ใช้ได้สอยนะ ยังเอาสิ่งที่ประณีต บางคนจ้างคนมาแต่อยู่ห่างๆ ใจ มาถึงก็รักแต่ว่าทำ ว่าฉันได้ทำแล้ว ก็ดูแลไปประสาแต่ว่าทำนะ นี่มันหยาบ ถึงจะดูแลมันก็ไม่เหมือนกัน มันออกมาจากไหนถ้ามันไม่ออกมาจากหัวใจ

ความกตัญญูกตเวทีก็ออกมาจากใจ ทุกอย่างนี้ออกมาจากใจ ถ้าออกมาจากใจ ใจมันพอใจ มันทำทุกอย่างได้หมดในความพอใจของมัน ถ้าใจมันกระดากใจมันกระด้าง มันทำเหมือนกัน ทำตามประเพณีวัฒนธรรมไป ทำไปสักแต่ว่าทำ แต่ไม่พอใจไม่เห็นคุณงามความดีในการกระทำอันนั้น ทำสักแต่ว่าไป

นี่ใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน หากความสุขได้ที่นี่ ถึงถ้าย้อนกลับเข้ามาถึงที่ใจ เห็นไหม อานาจาสนา คนที่เข้ามาในเรื่องของศาสนา คนนั้นมีอานาจาสนาเพราะอะไร? เพราะว่าบุญกุศลที่เป็นอามิสทาน มันก็เป็นทำบุญกุศล บุญกุศลให้ผลเป็นคุณงามความดีทั้งหมด ผลเป็นบวก ให้ผลเป็นบวก แต่ขณะทำมันทำแสนยากนะ ให้ผลเป็นบวกก่อนกระทำ ทำไมออกจากบ้านมาจะต้องมีการทะเลาะเบาะแว้งมา? ออกจากบ้านมาด้วยความขัดข้องหมองใจกันมา?

นี่หัวใจหยาบกับหัวใจละเอียดมันอยู่ด้วยกัน การกระทบกระทั่งกัน หัวใจที่หยาบกับละเอียดมันไม่เหมือนกัน ความเห็นไม่เหมือนกันมันกระทบกระทั่งกัน มันต้องเป็นอย่างนั้น แต่ถ้าหัวใจที่มันละเอียดอ่อนกว่า มันจะต้องพยายามทำอย่างไรให้เขาเปิดตามมาให้เราให้ได้ ไม่ใช่ทำให้เขาดิ่งเราลงไป

แต่กิเลสในหัวใจมันมีอยู่อย่างนั้นนะ กิเลสในหัวใจมันไม่ยอมทำอยู่แล้วหนึ่ง แล้วมันจะตามเขาไปหนึ่ง แล้วพอมันโดนเขาต่อว่า โดนเขาเหนียวรั้ง มันจะเป็นไปตามนั้น กิเลสของเราก็มีอยู่ในธรรมชาติของมัน กิเลสมันเข้ากับสิ่งที่ว่าสิ่งเป็นลบหมด สิ่งที่เป็นบวกรเราสร้างขึ้นมาแล้ว ธรรมถึงเข้ากับสิ่งที่ เป็นบวก เห็นไหม พอสิ่งที่ เป็นบวกรสร้างขึ้นมา เราต้องสร้างของเราขึ้นมา เพราะธรรมชาติของจิตนี้มันเวียนตายเวียนเกิดไปพร้อมกับกิเลส

แล้วธรรมนี้ ธรรมมันไม่เคยมีไม่เคยเจอ แล้วเรามามีมาเจอในที่ที่เราพบพระพุทธศาสนา ศาสนานี้สอนเรื่องธรรมะ เห็นไหม ธรรมะ ธรรม พุทโธ พุทโธ นี่สะเทือนหัวใจ ถ้าคิดถึงพุทโธ มันอาหารใหม่กับอาหารเดิม เราอยู่ของเรา เราหมกมุ่นอยู่กับมลภาวะในจิตตลอดเวลา ไม่เคยมีทางออกเลย แล้วเรากำหนดพุทโธเข้าไป เราสร้างอากาศใหม่ สร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ให้กับหัวใจของเรา ถ้าเราสร้างได้

แต่เราสร้างสิ่งแวดล้อมให้หัวใจของเรา มันจะโดนผลักไสโดยกิเลส ธรรมชาติของกิเลส มันจะผลักไสไม่ให้เราสร้างอากาศใหม่ สร้างความเห็นใหม่ในหัวใจของเราขึ้นมา ถ้ามันสร้าง

ความเห็นใหม่ขึ้นมา ความเห็นใหม่มันพลิกใจ ถ้าใจมันพลิกใจ ความกตัญญูมันก็ออกมาจากนั้น ความคิดก็ออกจากนั้น วาสนาบารมีก็เกิดจากตรงนั้น

สิ่งของทุกอย่างที่เราหามา โคนไฟใหม่ โคนโจรปล้น มันสูญหายไปธรรมชาติของมัน เห็นใหม่ สิ่งที่เป็นสมบัติที่เราคิดว่าเป็นสมบัติของเรา เราเครื่องอยู่อาศัยชั่วคราว แล้วบางทีก็ให้คุณ บางทีก็ให้โทษ บางทีให้โทษ เห็นใหม่ เพราะเราต้องดูแลรักษามัน ให้โทษถึงกับแย่งชิงกัน ให้โทษเวลามันแตกสลายไป เราทุกข์เราเสียใจมันให้โทษ แต่บุญกุศลให้บุญเป็นอย่างเดียว มันไม่มีใครปล้นได้ ไม่มีใครมาฉุดลากเอาไปจากหัวใจของเราได้ เราสละออกไปจากใจเป็นไม่มีใครสามารถจะมาแย่งจากหัวใจของเราได้เลย

อำนาจวาสนาบารมีก็เหมือนกัน เราสะสมมาในหัวใจของเรา มันเป็นเรื่องของสมบัติของใจทั้งหมดเลย เป็นสมบัติของใจแล้วมันคิดแนบไปกับใจ เห็นใหม่ ใจดวงนี้จะเกิดจะตายก็ภพชาติ สิ่งนี้พาเกิดพาตายไป บุญกุศลพาเกิดพาตายไป อำนาจวาสนาพาเกิดพาตายไป แล้วพอพูดถึงเรื่องธรรม มันฟังนะ

แต่เดิมพอพูดถึงเรื่องธรรม มันร้องฮี้ มันไม่อยากจะฟัง...อีกแล้วหรือ? พูดกันแต่สิ่งที่ว่าไรสาระ สิ่งไรสาระ...สิ่งที่เป็นสาระไม่พูดกัน สิ่งที่เป็นสาระ เห็นใหม่ พยายามวิ่งเต้นแผ่นดินกระโดดตามโลกไป โมงบรูษตายเพราะเหยื่อ เหยื่อมันป้อนเป็นคำสองคำแล้วก็ดำรงชีวิตนี้ไปกับเหยื่อนั้น ใจ ความผิดพลาด การตัดสินใจผิดพลาดครั้งสองครั้งมันทำให้ชีวิตนี้ไขว้เขวไปเลย เห็นใหม่ นี่ โมงบรูษตายเพราะเหยื่อ เราเป็นโมงะ ใจมันเป็นโมงะมันไม่มี เห็นใหม่ มันถึงว่าสิ่งที่เป็นไรสาระ

“สุขใดในโลกนี้เท่ากับความสงบของใจไม่มี”

สิ่งที่เป็นสาระคือทำใจให้สงบต่างหากเป็นสาระ เพราะไม่มีอำนาจไม่มีวาสนา ฟังธรรมไม่ได้ใจ สิ่งที่เป็นธรรมฟังไม่ได้มันขัดหูขัดใจไปหมดเลย สิ่งที่เป็นกิเลสมันจะเข้ากับความคิดของเรา เต็มอกเต็มใจไปกับเขาละ แล้วสิ่งนั้นฟังไม่ได้ สิ่งนั้นฟังไม่ได้จริงๆ เราเกิดเราตายก็เพราะสิ่งนั้น เพราะเรายึดมันสิ่งนั้น เราถึงเกิดมาพบกับสิ่งนั้น

แล้วเราพยายามจะสละออกจากสิ่งนั้น มันต้องเกิดต้องตายเหมือนกัน เพราะเราไม่สามารถชำระกิเลสได้ แต่การเกิดการตายขึ้นมามีอำนาจวาสนา ความคิดขึ้นมา ความกตัญญูทศเวทินในหัวใจมันจะละเอียดอ่อนเข้าไป มันเป็นอำนาจวาสนาของใจ

แล้วใจดวงนั้น เห็นไหม คือนี่หอมทวนลม คุณงามความดีนี่หอมทวนลม ผู้หลักผู้ใหญ่ในสิ่งที่เขาเห็นว่าเราประพฤติปฏิบัติดี เด็กคนนั้นดีคนนี้ดี เห็นไหม คำชมของผู้ใหญ่ที่มันหอมทวนลมขึ้นไป แต่กลิ่นของดอกไม้มันไปตามลม นี่เหมือนกัน ไปตามลมแล้วลมพัดไปตามแต่วิญญูะ นี้เหมือนเราจะหาแต่เรื่องของสมบัติของโลก มันเป็นเรื่องของโลก มันยึดมันถือมัน เราอยู่ในโลกนี้

ความเป็นอยู่อาศัย คนที่มีหัวใจที่เป็นธรรมนะ สิ่งที่เป็นเครื่องอยู่อาศัย เราก็ต้องแสวงหาค้นเกิดมามีปากมีท้อง ต้องมีปัจจัย ๔ เราแสวงหาในหน้าที่แสวงหา แต่เราต้องแสวงหาใจด้วย คนเรามี ๒ ตา ตาหนึ่งคือตาของโลก ตาหนึ่งคือตาของใจ ให้ใจนี้ได้มีอาหารของมันบ้าง ไม่ใช่ที่เราลืมตาอยู่ข้างเดียว แต่เราว่าเราลืม ๒ ตานะ ลืมแต่ตาของโลก จะเอาแต่เรื่องความประสบความสำเร็จทางโลก

มันเป็นไปไม่ได้นะถ้ากรรมมันบัง ถ้าเราสร้างวาสนาไว้โดยที่เราทำกรรมไว้ กรรมเราไม่ทำไว้ บุญกุศลเราไม่สร้างไว้ มันก็แกนๆ ไปอย่างนั้น ชีวิตนี้แกนๆ นะ คนไหนที่มีบุญกุศล ชีวิตนั้นจะมีความสุขไปพอสมควร คนไหนที่มีบุญกุศลนะ เกิดมาถึงว่าเสวยภพเสวยชาติ

พุทธภูมินะ พระพุทธเจ้าปรารถนาพุทธภูมิยิ่งอยากเสวยภพเสวยชาติ เสวยภพเสวยชาติเพื่อจะรู้สัตว์ชั้นสัตว์ เห็นไหม เป็นสัตว์ก็เป็นหัวหน้าสัตว์ เคยเกิดเป็นลิงอยู่ชาติหนึ่ง พรานป่าเขาไล่ฆ่าลิงนะ หนีไปหนีไม่ทัน จนไปถึงหน้าผาทางหน้าผาหนึ่ง ตัวเองทอดกายลงไปเลยนะ ทอดกายดิ้งเหยียบระหว่างหน้าผา ๒ ข้าง ให้พวกลิงนั้นข้ามตัวเองไปๆ ตัวเองสละชีวิตเพื่อหมู่คณะทั้งหมด

ปรารถนาพุทธภูมินี้สละชีวิต สละทุกอย่างเพื่อ! เพื่อสัตว์โลก เวลาเป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมา คนบอกเป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมาแล้วถึงจะว่าได้บุญกุศลมาก มีบุญกุศลมาก แต่จะเป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมาก็ต้องสร้างสมขึ้นมา

เราไม่คิดขนาดนั้น เราคิดว่าเราอยากมีบุญกุศล เราอยากมีความสุข เราอยากมีความสุข ความสุขที่มันจะเกิดขึ้นมาจากหัวใจ ความสุขที่เป็นสมบัติของใจ มันเป็นเรื่องที่ว่าถ้ากิเลสมันมอง มันมองว่าเป็นเรื่องไร้สาระ แต่ถ้าเป็นเรื่องของธรรมมอง นี่ก็สาระ! นี่ก็ที่ฟังได้จริง!

ที่ฟังของรัตนตรัยนะ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่ฟังของสัตว์โลกของเรา เราจะฟังได้จริง คำสั่งสอนคือธรรมะไง ธรรมะ ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันอยู่ข้างนอก มันอยู่ในพระไตรปิฎก มันอยู่ในตู้ในหีบ มันไม่สามารถเข้ามาถึงใจของเราได้เพราะใจเรามันปฏิเสธ

ถ้าใจไม่ปฏิเสธ มันเริ่มรับๆ เริ่มยอมรับ มันแสวงหา พอแสวงหา มันก็ก้าวเดินไป มันลากร่างกาย เห็นไหม ลากชั้นดินเข้าไปหาที่ตู้พระไตรปิฎก มือนี้สามารถเปิดออกมาได้ สามารถอ่านได้ สามารถทำความเข้าใจได้ พอความเข้าใจได้ จิตก็เบิกบานเข้าไป นี่มันตัวชักลากออกไป

ถึงว่าศรัทธานี้เป็นสมบัตินะ เป็นสมบัติประเสริฐที่สุดของสัตว์โลก เพราะมีความเชื่อ มีความศรัทธา มันถึงเอาร่างกายมาอยู่ที่นี้ได้หมดเลย แล้วฟังธรรม ธรรมนี้เข้าไปชำระหัวใจบ่อยๆ

“ฟังธรรม” สิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟังได้ยินได้ฟัง สิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟังนะ ได้ยินได้ฟังบ้าง สิ่งที่เคยได้ยินได้ฟังก็ได้ฟังแล้ว ได้ฟังตอกย้ำเข้าไป เห็นไหม สิ่งที่ทำให้ความลังเลสงสัยของเรา ทำหัวใจให้ตรง แล้วทำใจให้เบิกบาน จิตใจนั้นผ่องใส นี่ฟังธรรมเป็นประโยชน์อย่างนั้น

นี่ทำบุญกุศลด้วย ฟังธรรมด้วย ธรรมนี้มันขัดกับความเห็นของใจแน่นอน ความเห็นของใจบอกว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ไร้สาระๆ แต่ไร้สาระนี้แหละมันจะเข้ากับหัวใจได้ ไร้สาระนี้คนทำได้ คนทำไร้สาระ เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาองค์หนึ่ง สอนทั้งเทวดา สอนทั้งพรหม สอนหมด สอนทั้งมนุษย์ สอนทั้งเทวดา แล้ววางศาสนาไว้ ๕,๐๐๐ ปี แล้วยังอีก ๒,๕๐๐ กว่าปี เรายังกราบอยู่ กราบสมณะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังกราบอยู่ คนอย่างนั้นหรือไร้สาระ? ความดีของใครจะยืนยงขนาดนี้? ความดีของใครจะยืนยงไปตลอด?

นี่ความดีอันนี้ยืนยงตลอด เห็นไหม มันเกิดมาจากไหน? เกิดจากเราความเข้าใจ เขาเป็นเทวดาเป็นพรหม เขาก็มีความสุขของเขา ทำไมเขาต้องมาฟังธรรมกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าล่ะ? องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นมนุษย์ทำไมต้องสอนเขาล่ะ?

เพราะหัวใจมีกรรมใจ หัวใจรู้หรือยั้งใจ ทุกข์มันเกิดอย่างไร ตัดหามันยุแห่อย่างไรถึงให้
เกิดทุกข์ เห็นไหม แล้วดับอย่างไร เทวดาหรือในสามโลกชาตุนี่ไม่มี สิ่งที่มีเขาต้องเคยออกจาก
โลกได้ เพราะเขาไม่เคยมีสิ่งนี้เลย เขาไม่เคยเห็น แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้สิ่งนี้
แล้วรู้อยู่พระองค์แรกออกมา แหวกออกไปไป แล้ววางวัฒนธรรมประเพณีเอาไว้

ดูอย่างที่ว่างานมงคลต่างๆ นะ เขารดน้ำกัน วันนี้รดน้ำๆ เห็นไหม เพราะอะไร? บุญกุศล
อันนั้นให้ตัวแทนใจ ใจของเราเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ เคารพครูบาอาจารย์ แล้วรดน้ำเพื่อจะให้บุญ
กุศลนะ สิ่งนั้นเป็นบุญกุศล ชำระ มีส่วนได้เกะเกี่ยวกับบุญกุศลอันนั้นด้วย ก้อนเนื้อก้อนกรรม
ก้อนอะไรแล้วแต่ แล้วเราได้เอาน้ำชำระล้าง อันนั้นเป็นบุญกุศลขึ้นมา

นี่ประเพณี วางประเพณีวางวัฒนธรรมให้พวกเราก้าวเดิน เราเคารพผู้ใหญ่ เราทำตาม
ผู้ใหญ่ นี่กตัญญูก็เกิดขึ้นแล้ว ความอ่อนน้อมถ่อมตนขึ้นมา ถ้าความอ่อนน้อมถ่อมตนเกิดมาใน
หัวใจ ใจไม่แข็งกระด้างนะ ใจไม่แข็งกระด้าง เห็นไหม ดูของที่ควรเป็นของที่ประโชชน์สิ มัน
จะเป็นกลางๆ มัชฌิมาปฏิปทา แข็งเกินไปก็ไม่ดี อ่อนเกินไปก็ไม่ดี มันมีความเปิดใจ

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้ามีความอ่อนน้อมถ่อมตนนะ ใจไม่แข็งเกินไป ใจไม่กระด้างเกินไป
ความผิดพลาดมันไม่มี ใจแข็งใจกระด้างจนไม่ฟังเหตุไม่ฟังผลนะ เวลามันผิดพลาดมันผิดพลาด
ไปเลย ถ้าอ่อนน้อมถ่อมตนนะ มันรับไว้เป็นกลางแล้วมันต้องศึกษา มันต้องใคร่ครวญว่าสิ่งนั้น
มันจะเป็นจริงหรือไม่จริง ถ้าสิ่งนั้นเป็นจริง มันเป็นประโยชน์มันก็ทำได้ มัชฌิมาปฏิปทา

อำนาจวาสนาของเราเกิดในศาสนาพุทธ ศาสนาพุทธนี้สอนไว้ประเสริฐมาก วางไว้ตั้งแต่
หยาบๆ นะ อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด แล้วเราก็เกิดขึ้นมาแล้วในศาสนา เราทำไป ถ้า
อย่างเป็นเริ่มต้นก้าวเดินเป็นประเพณีก็เป็นประเพณี แต่มรรคหยาบๆ มันฆ่ามรรคละเอียด
ประเพณีนั้นเป็นประเพณี

แล้วพอเราเข้าถึงเนื้อของธรรมแล้ว ประเพณีนี้เป็นเรื่องของการเกะเกี้ยว ประเพณีนี้เป็น
เรื่องของความกรุงรัง ประเพณีนี้เป็นการยึดให้เราเข้าไปสิ่งละเอียดไม่ได้ เห็นไหม ประเพณีนี้ก็
ต้องวางไว้ไม่เอาประเพณีใจ เอาความจริงในหัวใจ

ถึงที่ว่าไม่เป็นสาระนั้นนะ ใจนั้นมันเป็นสาระขึ้นมาซะ มันเป็นแท่งเป็นอันเป็นสิ่งที่จับต้องได้ เป็นวัตถุที่ว่าใจนั้นจับต้องใจนั้นได้ ใจนั้นวิปัสสนาใจนั้นได้ ใจนั้นปล่อยใจนั้นได้ ใจนั้นเป็นธรรมทั้งแท่ง เห็นไหม แล้วมันจะไปสงสัยในสิ่งใด?

จากเริ่มต้นนะ ใจนี้เป็นเหมือนกับน้ำ สาดไปในดินนี้หายไปตามเลย ไม่มีสิ่งใดไปนั้นเลย แล้วเราก็สร้างขึ้นมา ทำเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา เป็นน้ำมีภาชนะล้อมขึ้นมา จนน้ำนั้นไม่ต้องใช้ภาชนะใดๆ ทั้งสิ้น น้ำนั้นเป็นธรรมขึ้นมาในหัวใจนั้น น้ำนั้นถึงว่าเป็นอันประเสริฐในหัวใจดวงนั้น

หัวใจดวงนั้นมันก็เลยประเสริฐขึ้นมา เพราะเราเชื่อของเราไง เราก้าวเดินตามประเพณีวัฒนธรรม ก้าวเดินตามนั้นไป แล้วเราก็พยายามทำใจของเราขึ้นมาให้ได้ด้วย จนกว่าใจของเราจะเข้าถึงธรรมตามเป็นจริง แล้วมันจะทำให้เราสิ้นถึงทุกข์

สิ่งที่ว่าทุกข์ๆ นี่มันไม่เคยเห็นไม่เคยทำนะ แต่ถ้าใครเคยเห็นเคยทำได้ มันจะซึ่งกลับมาในคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะซึ่งมาในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์...พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นี้ทำไมศาสนาธรรมสอนไว้ลึกละเอียดขนาดนั้น เมื่อก่อนนั้นดิเตียนนะ ดิเตียนธรรมของพระพุทธเจ้า ดิเตียนการกระทำของคนอื่นทั้งหมดเลย แต่พอตัวเองเป็น ตัวเองก็โดนคนอื่นดิเตียนเหมือนกัน เพราะอะไร? เพราะเราเห็นแล้วเราพยายามจะดึงเข้าไปให้ได้ แต่คนที่เขายังไม่เห็น เขาก็ว่าเราเป็นคนที่ว่าขวางโลกไป

คนที่จะออกจากโลกเหมือนคนขวางโลก แต่ขวางขนาดไหนนะ มันไม่รับรู้สิ่งต่างๆ ของโลกนี้ โลกนี้ทำให้เนิ่นช้า แต่ถ้าเราเป็นไปแล้วมันจะเป็นไปของมัน ความเป็นไปของมันเราก้าวเดินของมัน มันถึงบอกว่าอำนาจาสนาของคนไม่เหมือนกัน บุญกุศลของคนไม่เหมือนกัน ความเห็นของใจถึงไม่เหมือนกัน (เทพสิ้นสุดเพียงเท่านั้น)